

Marek Šindelka

ÚNAVA MATERIÁLU

Odeon

Do sněhu dopadl batoh a za ním kluk. Večer. Na obzoru jas. Surový kus nebe vykrojený v šedi. Dech je vidět. Kovový plot jiskří mrazem. Jiskří i stěna z betonu. Za zdí řada skel, tabule světla, záře panelového domu. Kluk rychle vstane, oklepe sních z kolen. Přes kotouč ostnatého drátu visí deka s erárním číslem. Všechno tady má svoje číslo, bleskne mu hlavou. Rozhlédne se, batoh si hodí na záda. V batohu má triko, mýdlo, sirky, nůž, co ukradl v jídelně. V kapse pečlivě složený kus papíru, na něm jméno města kdesi na severu. Musí na sever. Někde tam je bratr. Ze všeho nejdřív musí sehnat telefon, nebo aspoň mapu. Ne. Ze všeho nejdřív musí stáhnout deku z plotu, jinak ho najdou. Taky kvůli mrazu. Nikdy nezažil takovou zimu. Potřebuje deku, aby nezmrznul.

Rve deku z plotu, ale hroty drátu se jen hlouběji a hlouběji prořezávají do vláken. Je to marné. Někde v dálce štěkne pes. Zatmí se mu před očima. Nechá deku být. Běží pryč. Mizí mezi stromy. Ruce poškrábané. Někde si protrhl kůži. Otírá si dlaň sněhem. Saje ránu. Uvnitř dlaně tepe krev. Už o něm vědí? Deku visí přes plot, ještě se po ní ohlédne, ale není čas. Běží. Kolem hlavy mu šlehají větve, křivolaké praskliny keřů proti nebi, větve stromů suché z mrazu. Mohl by je lámat. Všechny by je ulámal, kdyby měl čas. Dupe do sněhu. Podjedou mu nohy, ale hned zase vyskočí, kopne do nejbližšího kmene a běží dál.

Nenávidí ty stromy, kolik měsíců na ně hleděl skrz zamřížovaná okna toho domu, pozoroval, jak se zbavují listí, jak stahují mízu pod zem, jak křehnou. Neznal jejich jména, nikdy neviděl takové stromy, byly plné ptáků, které ze samé bezmoci po čase začal nenávidět taky. Běží skrz mrtvou trávu, duté stonky bez mléka. Nic tady nežije. I v lidech život ustal. Zkazil se zevnitř a odumřel. Vším prosákla apatie.

Musel se zastavit, aby popadl dech. Teprve teď mu došlo, jaký má strach. Kolena a ruce se mu třásly. Ohlédl se. V dálce ještě bylo vidět ten dům obehnaný plotem. Zářil pod večerním nebem. Za chvíli padne tma, začne další noc v té vydýchané hale. Povzdechy z neklidných snů. Viděl všechny ty mimovolné záškuby svalů, nechtěné pohyby. Žebra trčící z těla jak z topení. Někdo objímá deku a zírá do tmy. Někdo spí. Tělo se hýbe, dýchá, přijímá potravu. Ale život už v něm ustal. Nic tady nežije.

Prasklina v mracích na obzoru se zacelila. Nebe se slilo v jednolitou šedivou masu, vypadala jako vlny. Už zapomněl, jak dlouho je na cestě. Kolik dnů, měsíců nebo snad let uplynulo, než vyrazili. Nic už o tom nechtěl vědět. Měl papír s adresou, musí na sever. Musí najít bratra. Znovu se rozběhl. Najednou si vzpomněl, že kdysi běhal. Kdysi byl nejlepší v celé škole. Vytrvalostní běžec. Jenže ta škola, ani zem, po které běhal, už neexistují. Čáry sportovních drah sypané bělostným vápnem odvanul vítr. Školu během bombardování prorostla prasklina od sklepa až po střechu – celý dům se s puknutím rozlomil a sesunul k zemi. V druhém patře do prostoru trčelo umyvadlo chemické laboratoře jako zub z obnažené dásně. Zíral na to umyvadlo užasle, neschopen pohybu, dokud ho někdo neodvedl pryč, dolů, do podzemí. Strop sklepa se třásl, sypal se z něj prach.

Tělo si pamatuje víc. Pamatuje si poctivěji. Nohy se opřely o terén. Budeš závodit, řekl tenkrát kdosi. Budeš... Spadl do sněhu, ale hned zase vyskočil. Nehty se zachytil ostré vrásčité kůry. Budeš – řekl tenkrát kdosi. Běžel ze všech sil. Dech mu postupně rozpumpoval celé tělo. Ledový kyslík jako jehla projel nosem, rozvětvil se v plicích, s krví se nalil do stehen a paží. Viděl své ruce, jak vystřelují do mrazivého vzduchu, jak padají ze zorného pole. Ohlédl se, někde v dálce psí štěkot: deka, blesklo mu hlavou, už ji našli.

Les se zlomil. Začal se svažovat. Dole vedla silnice. Slyšel auto. Rudé body koncových světel mezi holými větvemi. Zarazil se o kmen stromu, sklonil hlavu, dýchal, polknul. Rychle se rozhlédl do všech směrů: les, silnice, les, štěkot. Zvolil silnici. Není čas myslet. Běžel dolů strání. Prodral se nízkým náletem. Šlahouny stromů, hřbety dlaní. Větve ho švihaly do rukou, ale pro mráz bolest necítil. Plot. Všude ploty, pomyslel si a vsunul prsty do drátěných ok. Plot se třásl, chrastil, jak se do něj zapíral nohama. Prsty mu mrzly, kov se lepil na bříška. Konečně se přehoupal na druhou stranu. Pustil se. Plot se odpružil. Zvuk, jako když se rozsype bedna hřebíků. Dopadl do sněhu. Rychle vstal. Rozběhl se. Pod botami se rozvrzal sníh.

Silnice byla dál, než myslel. Ztratil ji z dohledu. Stál na asfaltové ploše. Drobné holé pruty rašící z betonových spár, z puklin. Na zemi řady zasněžených pneumatik. Mantinely, zatáčky, terénní nerovnosti. Závodní dráha, řekl si kluk. Rozhlédl se kolem. V betonové stavbě opodál se rozsvítilo, vteřinu poté areál ozářily reflektory na vysokých sloupech, kluk se přikrčil, ruce instinktivně vylétly vzhůru, aby chránily hlavu. To světlo mělo svou váhu. Cítil ji v zádech. V předklonu přeběhl závodní dráhu a vklouzl mezi nízké stromky na druhé straně. Větve se

zdvojily, halogen propaloval ledový vzduch, vrstvil stíny stromů, zvýrazňoval každý krystal sněhu.

Před budovu kdosi vyšel a zařval do prostoru. Kluk zahlédl jen světlem vykrojenou siluetu. Mužský hlas: několikrát vykřikl jakési slovo. Cár dechu se vznesl, protočil se ve vzduchu jako vlajka. Kluk lehl do sněhu. Motor. Kdosi nastartoval motor. A další světlo. Zářící kužel. Kluk opatrně zvedl hlavu. V sedle čtyřkolky stál muž, stroj se pod ním kymácel, jak kopíroval terénní nerovnosti, ale muž všechny výkyvy vyvažoval v kolenou. Zastavil uprostřed závodní dráhy a pohledem pátral po areálu. Sníh byl udusaný. Terénní pneumatiky na některých místech vyoraly hlínu. Hledat stopy nemělo smysl. Muž pomalu projížděl kolem, světlo ze tmy vytrhávalo celé koruny stromů. Zlatisté svitly a znovu zapadly v temnotě. Kluk ležel přitisknutý k zemi a neodvažoval se pohnout. Světlo nad ním projelo. Každá větévka se stala osou, neviditelnou hřídélí, od každé se táhly nekonečné pruhy stínů, otáčely se zprava doleva jako hodinové ručičky. Kluk zavřel oči, zář svítilny nad ním na moment prodlela. Ale pak strhla stíny jako opratě do strany, ke tmě, k dokonalé nicotě.

Zvuk motoru se konečně vzdálil a po chvíli utichl úplně. Kdesi daleko vrzal sníh pod těžkými kroky. Kdesi daleko bouchly dveře a reflektory pohasly. Jen několik rudých bodů chladlo na černém nebi. Areál se ponořil do tmy a naprostého ticha. Na nebi jiskřila cizí souhvězdí. I hvězdy tu vypadají jinak, pomyslel si kluk. Třásl se zimou. Je třeba se hýbat. To chvění kolem hvězd ho odmítalo nechat jít. To je zimou, uvědomil si, je třeba jít. Zvedl se na všechny čtyři. Vstal, opatrně oklepal sníh. Křovím příkrčeně doběhl k dalšímu plotu.

Nikdy v životě neviděl tolik plotů. Tolik drátů. Když ho

zadrželi, jakási žena mu tlustým fixem napsala na ruku číslo. Tím číslem ho oslovovali dozorcí. Jeho jméno tady nikdo neuměl vyslovit, tak mu ho sebrali úplně. Ocítl se na místě, kterému říkali detenční zařízení. Jak zjistil, detenční zařízení se v ničem neliší od vězení. Snad jen v tom, že ve vězení většina lidí ví, proč je tam zavřená. Všechny budovy byly přeplněné. První dva měsíce spal v plechové boudě. Patnáct nebo dvacet dělnických buněk, jedna vedle druhé, neprostupně semknuté, postavené tak, aby mezi nimi vzniklo čtvercové prostranství. Dalo se sedět v boudě, nebo stát uprostřed čtverce. Nad čtvercem byl plot, drátěná síť přivařená k plechu. Nebylo kudy z toho kotce utéct. Skrz plot bylo vidět větve stromů – tenkrát ještě měly listí. Na plot sedali ptáci. Někdy v té době je začal nenávidět. Zadrátovaným prostorem se pohybovali lidé. Ale většina z nich už nežila. Viděl to v očích. Těla se hýbala, ale uvnitř byla tma. Vzali jim telefony, doklady, počítače. Několik kluků cvičilo s petlahví plnou vody jako s činkou, zvedali ji nahoru a dolů. Sval s číslem se napínal a povoloval. Krev, která ho živila, byla mrtvá. Pak se tělo pověsilo do prostoru. Zvedalo se a spouštělo, ruce svíraly oka drátu, tvář se při každém přitahu přitiskla na kovovou síť a zase klesla dolů. Ostatní postávali kolem, povzbuzovali, počítali shyby. Ale ani jeden z nich neviděl nicotu, která v tom mladém těle s každým přitahem sílila. Ty čerstvé pružné šlachy narostlé za třináct, za čtrnáct let. Paže zaseklé v drátu. Zaseklé v čase, který se definitivně zkazil. Pohyb materiálu. Zůstali tady už jenom oni. Už jen ti, co neměli kam jít. Rodiče mrtví, nezvěstní, ztracení někde cestou – nebo už dávno, někde tam, kde mizí bělostné čáry sportovních drah, jako když se maže tabule, kde mizí hřiště i s celými areály, kde se sport stejně jako tolik jiných věcí stává najednou něčím zcela absurdním. Pár

směšných kontaktů, neexistujících telefonních čísel, ušmudlaných papírků s adresami příbuzných. Kolem celý ten chladný nepřátelský kontinent, obehnaný dvojitým plotem s žiletkovým drátem.

Kluk seběhl k silnici. Před kruhovým objezdem zastavilo nákladní auto. V rudé záři brzdových světel přiskočil zezadu k návěsu a vylezl na nárazník. Na kovové konstrukci byla napnutá plachta, k bočnicím přikurtovaná řemeny. Rychle prohlédl jistící mechanismus. Kovové přezky šly snadno otevřít. Uvolnil řemeny, a sotva otvorem proklouzl dovnitř, dalo se auto s rachotem do pohybu.

Návěs byl prázdný. Plachtou prosvítalo kalné nažloutlé světlo. Prostor se rozsvěcoval a pohasínal, jak kamion nabíral rychlost pod pouličním osvětlením jakési vesnice. Naposled se rozzářil a potemněl úplně. Dno dunělo při každé nerovnosti. Kluk měl pocit, že uvnitř mrzne snad ještě víc než venku. Sedl si na batoh, ramenem se opřel o plechovou bočnici, kolena přitáhl k bradě a objmul je rukama. Dýchal na ně, aby se aspoň trochu zahřál. Musel zatnout zuby, protože mu začaly drkotat. Auto ho odváželo do tmy. Neznal směr. Netušil, kde přesně je, jak daleko jsou města. Potřeboval město. Jakékoliv město. Tam nebude tak nápadný. Měl papír s adresou. Poslední souřadnice. Někde na severu je bratr. Někde tam na něho čeká.